


Segeltorpsskolan 1926. Public domain.

Samhällskunskap och historia · Åk 8 till gymnasiet · Cirka 60 minuter

# Att peka ut lärare

Efter valet 2026 bad ett parti allmänheten att mejla in namn på lärare. Vad betyder det för en demokrati, och vad kan historien lära oss?

1 Ta ställning
2 Möt källan
3 Begrepp
4 Expertgrupp
5 Hemgrupp
6 Knyt ihop
7 Ditt svar

Lektionens fråga

## Var går gränsen mellan att granska lärare och att registrera dem?

Steg 1 · Ta ställning · Enskilt, 3 min

### ”Det är okej att samla in namn på lärare som har sagt något kritiskt om ett parti.”

Skriv **F** (före) i den ruta som stämmer för dig just nu. I steg 7 skriver du **E** (efter) på samma skala. Du behöver inte berätta för någon var du satt ditt F.

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|---|---|---|---|---|
| | | | | |

1 Håller inte alls med — 5 Håller helt med

Namn _____ Klass _____ Mitt bildkort, nr _____ Min hemgrupp _____


Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Steg 4

# Bli expert på ett fall

Du får ett bildkort. Om en stund är du den enda i din nya grupp som kan fallet.



Expertgrupp
12 min

**Expertgruppens uppdrag**

## Lär er ert fall så bra att ni kan berätta det för andra.

1. **Läs** bildkortet högt tillsammans.
2. **Svara** på frågorna A till D. Skriv i ert falls rad i fallmatrisen, s. 3 och 4.
3. **Diskutera** frågan längst ned på bildkortet.
4. **Skriv** ditt minutmanus här nedanför.

**Frågorna A till D**

| | | | |
|---|---|---|---|
| A Vem pekades ut eller registrerades? | B Vem samlade uppgifterna, och hur? | C Vilka blev följderna? | D Vad satte stopp för det? |

### Mitt minutmanus

Skriv vidare från de grå orden. Läs sedan högt för dig själv en gång. Det ska ta ungefär en minut.

Mitt fall handlar om ...

A. De som pekades ut var ...

B. Uppgifterna samlades in av ...

C. Det ledde till att ...

D. Det tog slut när ...

Det liknar Perstorp genom att ...

4a EXPERTGRUPP


Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Steg 4 och 5

# Fallmatrisen

Sex fall, samma fyra frågor. Fall 1 till 3 här, fall 4 till 6 på nästa sida.



Expert- och hemgrupp

Så fyller du i

## En rad per fall, en fråga per kolumn.

1. I steg 4: **skriv** ert eget falls rad tillsammans med expertgruppen.
2. I steg 5: **fyll i** de andra raderna medan experterna i hemgruppen berättar.

| | A Vem pekades ut eller registrerades? | B Vem samlade uppgifterna, och hur? | C Vilka blev följderna? | D Vad satte stopp för det? |
|---|---|---|---|---|
| 1 **Tyskland** 1933 | | | | |
| 2 **USA** 1949 till 1967 | | | | |
| 3 **Kina** 1966 | | | | |

4b EXPERTGRUPP


Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Steg 4 och 5 · fortsättning

# Fallmatrisen



Fall 4 till 6.

Expert- och hemgrupp

Så fyller du i

## En rad per fall, en fråga per kolumn.

1. I steg 4: **skriv** ert eget falls rad tillsammans med expertgruppen.
2. I steg 5: **fyll i** de andra raderna medan experterna i hemgruppen berättar.

| | A Vem pekades ut eller registrerades? | B Vem samlade uppgifterna, och hur? | C Vilka blev följderna? | D Vad satte stopp för det? |
|---|---|---|---|---|
| 4 **DDR, Östtyskland** 1950 till 1989 | | | | |
| 5 **Sverige** 1945 till 1998 | | | | |
| 6 **Tyskland** 2018 till 2019 | | | | |

4b EXPERTGRUPP


Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Steg 6

# Knyt ihop

Läraren leder samtalet. Du antecknar det viktigaste.



Helklass
10 min

Tre frågor till hela klassen

## Vad har fallen gemensamt, och vad kan stoppa dem?

**Lyssna** på samtalet. **Anteckna** under varje fråga det du vill komma ihåg till steg 7.

### 1 Likheter

Vad har fallen gemensamt?

### 2 Skillnader

Vad skiljer fallen åt, och var hamnade Perstorp på skalan?

### 3 Skydd

Vad kan stoppa åsiktsregistrering i en demokrati i dag?




Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Steg 7

# Ditt svar



Enskilt
8 min

Nu svarar du på lektionens fråga, med fallen som belägg.

Lektionens fråga

## Var går gränsen mellan att granska lärare och att registrera dem?

**Skriv** vidare från de grå orden. **Använd** minst två av de historiska fallen och jämför med Perstorp.

**1**

**Var går gränsen?**
Svara på lektionens fråga.

Jag tycker att gränsen går vid ...

**2**

**Ett historiskt fall**
Ett av fallen, som belägg.

Ett exempel är fall ... där ...

**3**

**Ett fall till**
Minst två fall ska vara med.

Ett annat exempel är fall ... där ...

**4**

**Perstorp**
Vad är likt, och vad är olikt?

Det som liknar Perstorp är ... Det som skiljer är ...

Ta ställning igen

Gå tillbaka till skalan på omslaget. Skriv **E** i den ruta som stämmer nu.

Därför står jag kvar, eller har flyttat mig

En lärdom jag tar med mig från lektionen

7 DITT SVAR


Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Steg 2

# Möt källan



I par
7 min

Ett inlägg på Facebook efter valet i september 2026.



Er uppgift

## Vad ber inlägget läsarna att göra?

**Läs** inlägget tillsammans. **Prata** om frågorna 1 till 4, ni behöver inte skriva. **Skriv** sedan svaret på frågan längst ned.

**Sverigedemokraterna Perstorp**
5 d ·

Sverigedemokraterna Perstorp vill tacka alla som gjort sin röst hörd men framförallt de som gett oss sitt mandat i Kommunen.

Vi kommer göra vårt bästa för Kommunen nu och in i framtiden, det vi ser som bäst för medborgarna.

Vi ser att vi gjort en bra valkampanj och förstått att desinformation inom vissa grupper har varit massiv som blir något att jobba för och emot framöver.

Och om någon vill framträda med namn på lärare och andra företrädare i samhället som gör att vi alla får ett bättre klimat framöver är ni hjältar. (Fungerar även polisanmäla. Eller nedan mail)

Det kommer bli en turbulent period i det närmsta, många ifrågasättande och tankar.

Vi har ett stort ansvar som vi enligt lag och egen vilja, vill kunna stå bakom, kunna försvara och förklara.

Sverigedemokraterna Perstorp på Facebook, september 2026. Skärmbild, återgiven i Skånes Folkblad 24 september 2026. Partiets logga är suddad.



Prata först

1. Vem har skrivit inlägget, och vilka tror ni att det riktar sig till?
2. Vad ber partiet läsarna att göra?
3. Vart ska namnen skickas? Läs slutet av fjärde stycket noga.
4. Tänk er att ni är lärare i Perstorp och läser inlägget. Hur skulle ni känna er?

**Partiets förklaring**

Lokalordföranden sa att inlägget blev felformulerat. Partiet ville hitta fall där lärare behandlat personer illa för att de har koppling till partiet.

**Lärarfackets reaktion**

Sveriges Lärare i Perstorp varnade för en ”häxjakt”. Om lärare tystnar av rädsla blir det ett demokratiskt problem, sa fackets vice ordförande.

**Vad skulle ett parti kunna göra med en lista över lärares namn? Vem bestämmer över listan?**

Med listan skulle partiet kunna ...

Över listan bestämmer ...


Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Steg 3

# Begrepp att tänka med

Orden ni behöver för att kunna jämföra fallen.



Helklass
5 min



Er uppgift

## Vad är åsiktsregistrering, och vem får inte göra det?

**Följ med** när läraren går igenom orden. **Läs** sedan lagtexten längst ned och titta på vem förbudet gäller.

### Åsiktsregistrering

Att föra register över personer på grund av vad de tycker.

### Angiveri

Att anmäla eller peka ut någon, ofta i hemlighet, så att personen drabbas.

### Självcensur

När människor inte vågar säga vad de tycker av rädsla för följderna.

### Yttrandefrihet

Rätten att fritt uttrycka tankar och åsikter. Skyddas i grundlagen.

### Rättsstat

Även makthavare måste följa lagen, och oberoende domstolar kan pröva deras beslut.

### Känsliga personuppgifter

Till exempel uppgifter om politiska åsikter. Enligt lag kräver de särskilt skydd.

§

**”Ingen svensk medborgare får utan samtycke antecknas i ett allmänt register enbart på grund av sin politiska åskådning.”**

Regeringsformen 2 kap. 3 §. Förbudet gäller myndigheter.


Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Steg 5

# Hemgruppen: lägg pusslet



Hemgrupp
15 min

Nu sitter du med en expert från varje bildkort.

Hemgruppens uppdrag

## Hur allvarligt blev det i varje fall?

1. **Berätta** i tur och ordning, kort 1 först. De andra fyller i fallmatrisen i elevhäftet, s. 3 och 4.
2. **Placera** fallen på skalan efter det allvarligaste som hände. Skriv kortets nummer i rätt ruta.
3. **Skriv P** för Perstorp där ni tycker att det hör hemma.
4. **Titta** på kolumn D i fallmatrisen. **Skriv** vidare från de grå orden längst ned.

| **Socialt tryck** | **Insamling av namn** | **Straff i arbetet** | **Förföljelse och våld** |
|---|---|---|---|
| Kritik och uthängning, till exempel i sociala medier | Listor, anmälningar och register | Avsked och yrkesförbud | Fängelse, misshandel och död |
| Kortnummer | Kortnummer | Kortnummer | Kortnummer |

Mindre allvarligt — Mer allvarligt

**4 Vad skiljer fallen i diktaturer (fall 1, 3 och 4) från fallen i demokratier (fall 2, 5 och 6)? Jämför de fall ni har.**

I diktaturerna tog det slut när ...

I demokratierna sattes stopp av ...

Skillnaden är att ...

5 HEMGRUPP


Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.